

Ludwig van BEETHOVEN

Písně o lásce

VZDÁLENÉ MILĚ (An die ferne Geliebte).

Cyklus písní. Texty Alois Jeitteles, op. 98

- 1 **Auf dem Hügel sitz' ich, spähend** [Na pahorku hledím kolem]
- 2 **Wo die Berge so blau** [Tam, kde hřebeny skal]
- 3 **Leichte Segler in den Höhen** [Ptáci, kteří nebem plynou]
- 4 **Diese Wolken in den Höhen** [Závidím vám, ptáci tažní]
- 5 **Es kehret der Main, es blühet die Au'** [Už máj se zas vrátil]
- 6 **Nimm sie hin denn, diese Lieder** [Vezmi sebou do daleka]

NĚMECKÉ MILOSTNÉ PÍSNĚ [Deutsche Liebeslieder]

- 1 **Das Glück der Freundschaft** (Lebensglück) [Der lebt ein Leben wonniglich — Štěstí v přátelství], op. 88. Text neznámého autora
- 2 **Seufzer eines Ungeliebten und Gegenliebe** [Has du nicht Liebe zugemessen — Povzdech nemilovaného a láska opěťovaná], WOO 118. Text G. A. Bürger
- 3 **Der Liebende** [Welch' ein wunderbares Leben — Milující]. WOO 139. Text Ch. L. Reissig

- 4 **Ruf vom Berge** [Wenn ich ein Vöglein wär' — Volání z hor], WOO 147. Text F. Treitschke
- 5 **An die Hoffnung** [Die du so gern in heil'gen Nächten feierst — Ty, jež se vznášíš], op. 32. Text Ch. A. Tiedke
- 6 **An die Hoffnung** [Ob ein Gott sei? / Die du so gern — O naději], op. 94. Text Ch. A. Tiedge

ŠEST ITALSKÝCH MILOSTNÝCH PÍSNÍ [Sechs Italienische Liebeslieder]

- 1 **Hoffnung** [Dimmi, ben mio, che m'ami — Naděje], op. 82 č. 1. Text neznámého autora
- 2 **Liebesklage** [T'intendo, si, mio cor — Žalost z lásky], op. 82 č. 2. Text Pietro Metastasio
- 3 **L'amante impatiente** (Stille Frage) [Che fa il mio bene? — Netrpělivá milenka], op. 82 č. 3. Text Pietro Metastasio
- 4 **L'amante impatiente** (Liebesgeduld) [Che fa il mio bene? — Netrpělivá milenka], op. 82 č. 4. Text Pietro Metastasio
- 5 **La partenza** (Der Abschied) [Ecco quel fiero instante! — Loučení], WOO 124. Text Pietro Metastasio
- 6 **In questa tomba oscura** [Zde v nejtemnějším hrobě], WOO 133. Text G. Carpani

PETER SCHREIER / tenor WALTER OLBERTZ / klavír

Nahráno 12.—15. ledna a 5.—6. února 1970

v kostele sv. Lukáše v Drážďanech

[Nahrávky ETERNA, v licenci VEB Deutsche Schallplatte, NDR]

COVER © JIŘÍ PAVLÍN, PHOTOGRAPHY © JAN PIKOUS 1973

33¹/₃

stereo 1 12 1140

BEETHOVENOVY PÍSNĚ O LÁSCE

Ve vzácném a mnohotvárném bohatství Beethovenova díla zůstává jeho písňová tvorba jaksi na okraji. A přece se písňemi zabýval během celého svého života. Některé vznikly ještě za jeho chlapeckých let v Bonnu. V první době svého vídeňského pobytu nepsal Beethoven téměř žádnou vokální hudbu, ačkoli se právě tehdy začal zpěv těšit široké oblibě. Teprve když si získal ve Vídni pověst vynikajícího symfonika, věnoval se — ve svých Duchovních písních — i vážné skladbě vokální. A zájem o ni ho neopustil do pozdních let jeho života.

Někteří hudební vědci konstatují, že Beethoven, tento geniální hudební filosof a architekt, se tvrdě propracovával k zpěvné linii. Na rozdíl od Schuberta, jemuž se melodie rodily v hlavě téměř ve spánku, jemuž se každý jen trochu náladový text okamžitě a přirozeně přetvářel v píseň, svědčí dochované rukopisy o tom, jak trpělivě a tvrdšíjně zápasil Beethoven o dokonalou formu melodického vyjádření textu. Přesto má tento dovršitel hudebního klasicismu v dějinách písně významné místo. V Beethovenově době začala umělá píseň nabývat nových znaků, začala se odlišovat od staré arie, kantáty a ódy i od lidového popěvku. Rozkvět německé lyrické poezie koncem 18. století nesl zcela přirozeně s sebou zájem o její hudební vyjádření. Zejména nová básnická forma, lyricko-epická balada, podnětovala hudební fantazii. Goethův **Král duchů**

byl zhudebněn více než padesátkrát. Už tehdy se začíná rýsovat zlatý věk písně, který dosáhl plného rozkvetu na půdě romantismu. Beethoven cítil tento nový proud a nemohl stát stranou.

Chápal však písňový žánr také jako tématický materiál, který pak rozvíjel ve větších a velkých formách své instrumentální hudby.

Skutečně novým přínosem Beethovenovým do dějin písně je vytvoření formy uzavřeného písňového cyklu, Liederkreis. Tuto myšlenku uskutečnil ve svém opusu 98, vydaném r. 1816 ve Vídni pod názvem **An die ferne Geliebte** (Vzdálené milé). Obsahuje šest písní, spjatých jednotou myšlenky i formy. Textový podklad poskytl básně Aloise Jeittelesa, pro jejichž tklivé, roztoužené ladění našel Beethoven prosté a jímavé melodie. Tato prostota však nevytrýskla spontánně, naopak, předcházela jí usilovná práce, jak o tom svědčí množství náčrtů a melodických obměn, z nichž vykristalizovaly definitivní nápěvy. Jednotlivé písně jsou mezi sebou spojeny klavírními mezíhraními stejného rozsahu. To bylo něco zcela nového. Ani Schubert nepřejal ještě tuto formu dokonale prokomponovaného celku. Setkáváme se s ní teprve v některých pozdějších písňových cyklech.

Šest dalších německých milostných písní, zachycených na desce, tvoří jednotu pouze tématickou. Společným námětem je láska v různých podobách, barvách a náladách. Verše, které si Beethoven vybral, nebo k jejichž zhudebnění byl vyzván, jsou nestejně

hodnoty. Vedle autorů zcela bezvýznamných se tu setkáváme s Tiedgem a Bürgerem. Bürgerova „**Gegenliebe**“ (Opěťovaná láska), se později stala tématem variací Sborové fantazie. Píseň **An die Hoffnung** komponoval Beethoven dvakrát: po prvé roku 1804 s opusovým číslem 32, po druhé pak o jedenáct let později jako opus 94. Tato druhá verze přestupuje svou šíří a působivým střídáním nálad běžnou písňovou formu. Přesto však výraz a melodická stavba zachovávají charakter písně. Zbytek tvoří písně příležitostné, vydané například jako hudební příloha k sbírce veršů G. F. Treitschkeho (**Ruf vom Berge**) nebo uveřejněné v písňovém albu, obsahujícím básně C. K. rytmistra Ch. L. Reissiga v hudebním zpracování různých skladatelů (**Der Liebende**).

Třetí skupinu tvoří písně italské. Jejich autory jsou dva velice slavní literáti 18. století, Metastasio a Carpani. Metastasiova operní libreta se těšila veliké oblibě skladatelů a jeho drobné básně byly mnohokrát zhudebněny. Také Beethoven použil jeho veršů pro své arietty a písně. Báseň **L'Amante impatiente** komponoval dvakrát, jednou v lyrickém ladění, podruhé v komickém slohu arietty buffy. Na desce jsou obsažena obě zpracování. Také mladší současník Metastasio, Giuseppe Carpani, byl obdivován a slaven pro působivou krásu svých veršů a operních textů. Jeho báseň **In questa tomba oscura** zhudebněno v roce 1808 z podnětu nakladatele T. Molla třiašedesát skladatelů, mezi nimi i Beethoven. Jeho zpracování nese ještě stopy divadelního pathosu, ale svěd-

čí o snaze dosáhnout nejužšího melodicko-dramatického spojení poezie a hudby.

Interpretace Beethovenových písní vyžaduje citlivý smysl pro sloh a naprosté technické mistrovství. Obojí v sobě ideálně spojuje **Peter Schreier**, jeden z nejvýznamnějších německých tenoristů mladší generace. Narodil se v malé vesničce Gauernitz u Míšně a pod vedením svého otce se už v dětských letech připravoval k přijetí do drážďanského Kreuzchoru. V tomto slavném sboru účinkoval po válce už jako sólista a konečně i jako sbormistr. Dlouho se rozhodoval mezi dráhou dirigentskou a pěveckou, ale zpěv zvítězil. Absolvoval Vysokou hudební školu v Drážďanech, byl v roce 1959 přijat do studia Státní opery a stal se po dvou letech jejím stálým členem v oboru lyrického tenora. V roce 1963 ho angažovala Berlínská státní opera, kde slavil úspěchy v operách Verdiho, Donizettiho, Lortzinga a Richarda Strausse, kde se však především vypracoval k dokonalému představiteli tenorových partů Mozartových. Jako ideální mozartovský interpret je dnes znám na všech světových operních scénách. Kromě toho se Peter Schreier intenzivně věnuje také koncertnímu zpěvu. Schopnost hlubokého prožitku, literární vzdělání, jemný smysl pro styl a především krásný, dokonale školený, ve všech polohách nenásilně a svobodně znějící hlas, to vše jsou předpoklady, umožňující Schreierovi být nejen vynikajícím operním pěvcem, ale také dokonalým interpretem písní.

Dr. B. Adamičková